

T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
DİSİPLİNLERARASI İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI

KARS İLİ MERKEZ YATAKLI HASTANELERİ AMELİYATHANELERDE
SÜREKLİ ÇALIŞAN PERSONELİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ
FARKINDALIĞI

Şeyda KANİK TAYFUN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Turgut ANUK

HAZİRAN - 2021

KARS



**T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
DİSİPLİNLERARASI İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ
ANABİLİM DALI**



**KARS İLİ MERKEZ YATAKLI HASTANELERİ AMELİYATHANELERDE
SÜREKLİ ÇALIŞAN PERSONELİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ
FARKINDALIĞI**

**Şeyda KANİK TAYFUN
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Turgut ANUK**

**HAZİRAN - 2021
KARS**

T.C. Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Disiplinlerarası İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı Yüksek lisans öğrencisi Şeyda KANİK TAYFUN'un Doç. Dr. Turgut ANUK danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığı "Kars İli Merkez Yataklı Hastaneleri Ameliyathanelerde Çalışan Personelin İş Sağlığı Ve Güvenliği Farkındalığı" adlı bu çalışma, yapılan tez savunması sınavı sonunda jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği uyarınca değerlendirilerek oy ile kabul edilmiştir.

.. / .. / 20..

	Adı ve Soyadı	İmza
Başkan	:	
Üye	:	
Üye	:	

Bu tezin kabulü, Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun .. / .. / 20. . gün ve ...
... / ... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Fikret AKDENİZ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

İmza

Şeyda KANİK TAYFUN

Tarih

ÖZET

(Yüksek Lisans Tezi)

KARS İLİ MERKEZ YATAKLI HASTANELERİ AMELİYATHANELERDE SÜREKLİ ÇALIŞAN PERSONELİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ FARKINDALIĞI

Şeyda KANİK TAYFUN

Kafkas Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Disiplinlerarası İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Turgut ANUK

Ameliyathaneler sağlık hizmeti veren kurumlarda iş kazaları ve meslek hastalıkları açısından oldukça riskli bölümlerin başında gelmektedir. Bu kazalar ve meslek hastalıklarının görülmesi hem ameliyathane personelleri hem de sağlık hizmetlerinde aksaklıklar meydana gelebileceği için toplum sağlığına olumsuz etkiler gösterebilmektedir.

Yaptığımız çalışmamızda Kars ili merkezde yataklı sağlık hizmeti veren kurumlardaki ameliyathane personellerinin sağlık çalışanı güvenliği kriterlerinin ölçüğü değerlendirilerek farkındalıkları değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda ameliyathane birimlerindeki personellerin farkındalıkları ile iş kazası sıklığı ve meslek hastalığı görülme sıklığı arasındaki pozitif yönlü bir ilişki tespit edildi. Ancak Kars ilindeki ameliyathanelerde çalışan güvenliği kriterleri sonuçlarında iş sağlığı ve güvenliği kapsamındaki önlemlerin etkili olmadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İş sağlığı, İş güvenliği, Ameliyathaneler, Güvenlik kriterleri.

2021, 30 Sayfa

ABSTRAT

(M. Sc. Thesis)

OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY AWARENESS OF THE STAFF WORKING IN KARS CENTRAL BED HOSPITALS OPERATING ROOMS

Şeyda KANİK TAYFUN

Kafkas University

Graduate School of Applied and Natural Sciences

Department of Occupational Health and Safety

Supervisor: M.D. Associate Professor Turgut ANUK

Operating rooms are one of the most risky departments in health care institutions in terms of work accidents and occupational diseases. The occurrence of these accidents and occupational diseases can have negative effects on public health, as disruptions may occur in both operating room personnel and health services.

In our study, the awareness of the operating room personnel in the institutions providing inpatient health services in the city center of Kars was evaluated by evaluating the scale of the health worker safety criteria. In line with the results obtained, a positive relationship was determined between the awareness of the personnel in the operating room units and the frequency of occupational accidents and occupational diseases. However, it is seen that the measures within the scope of occupational health and safety are not effective in the results of the employee safety criteria in the operating theaters in Kars.

Key Words: Occupational health, Occupational safety, Operating Rooms, Safety criteria.

2021, 30 pages

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmamın her aşamasında bana zaman ayıran, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, bana bilimsel çalışmanın disiplinini öğreten, tüm yönleriyle kendime örnek aldığım tez danışmanım saygıdeğer Doç. Dr. Turgut ANUK'a,

Yüksek lisans tezimin her aşamasında bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, tecrübelerinden yararlandığım Op. Dr. Şahin KAHRAMANCA'ya,

Hayatımın her aşamasında bana destek olan, varlıklarından güç aldığım eşim, annem, babam ve kardeşlerime,

Bu süreçte benden desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen Kars Harakani Devlet Hastanesi Çocuk Servisi ekip arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Şeyda KANİK TAYFUN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	IV
SUMMARY	V
ÖNSÖZ.....	VI
İÇİNDEKİLER	VII
TABLolar DİZİNİ	IIIX
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. İş Sağlığı ve Güvenliği.....	1
1.1.1. İş Sağlığı ve Güvenliği İle İlgili Kavramlar	1
1.1.1.1. İş Sağlığı ve Güvenliği	1
1.1.1.2. Tehlike	1
1.1.1.3. Risk Tanımı ve Değerlendirilmesi	1
1.1.1.4. İş Kazası	2
1.1.1.5. Meslek Hastalığı	2
1.1.2. Sağlık Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği.....	3
1.1.2.1. Sağlık Çalışanlarında Risk Faktörleri	3
1.1.2.1.1. Biyolojik Tehlikeler	4
1.1.2.1.2. Kimyasal Tehlikeler	4
1.1.2.1.3. Ergonomik Tehlikeler	4
1.1.2.1.4. Fiziksel Tehlikeler	5
1.1.2.1.5. Psiko-Sosyal Tehlikeler	5
1.1.2.1.6. Diğer Tehlikeler	6
1.1.2.2. Sağlık Çalışanlarında İş Kazaları	6
1.1.2.2.1. Kesici – Delici Alet Yaralanmaları	6
1.1.2.2.2. Şiddet	7
1.1.2.2.3. Kimyasallara ve İlaçlara Maruziyet	7
1.1.2.2.4. Alerjik Reaksiyonlar	7
1.1.2.2.5. Zehirlenmeler	7
1.1.2.2.6. Diğer İş Kazaları	8
1.1.2.3. Sağlık Çalışanlarında Meslek Hastalıkları	8

1.1.2.3.1. Enfeksiyonlar	8
1.1.2.3.2. Radyasyon	9
1.1.2.3.3. İlaç ve Kimyasallara Maruziyet	9
1.1.2.3.4. Şiddet, Çalışma Koşulları ve Diğer Hastalıklar	9
1.1.3. Ameliyathane Çalışanlarının Karşılaştıkları Durumlar	10
1.1.3.1. Riskler	10
1.1.3.2. İş Kazaları	12
1.1.3.3. Meslek Hastalıkları	13
2. GEREÇ VE YÖNTEM.....	14
2.1. Araştırmanın Amacı	14
2.2. Araştırmanın Evreni	14
2.3. Verilerin Toplanması	14
2.4. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi	14
3. BULGULAR.....	15
4. SONUÇLAR VE TARTIŞMA	29
5. KAYNAKÇA	31
6. EKLER.....	33
6.1. Anket Formu	33
6.2. Etik Kurul Onayı	37
ÖZGEÇMİŞ.....	38

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1.	Yaş Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	15
Tablo 2.	Cinsiyet ve Medeni Duruma Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	15
Tablo 3.	Eğitim Durumu, Pozisyon ve Deneyim Yılına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	16
Tablo 4.	Kurumlarındaki Çalışma Yıllarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	17
Tablo 5.	Komite Durumu ve Tebliğ Okumaya Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	17
Tablo 6.	İş Kazası ve Meslek Hastalığı Görölme Sıklığına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	18
Tablo 7.	Karşılaşılan İş Kaza Türleri ve Meslek Hastalıklarına Dair Frekans ve Yüzde Dağılımları	19
Tablo 8.	Sağlık Çalışanı Güvenliği Ölçeği Kriterleri T-Testi Sonuçları	27
Tablo 9.	Sağlık Çalışanı Güvenliği Ölçeği Kriterleri Anova Testi Sonuçları	28
Tablo 10.	Sağlık Çalışanı Güvenliği Ölçeği Kriterleri Korelasyon Test Sonuçları	28

1. GENEL BİLGİLER

1.1. İş Sağlığı Ve Güvenliği

1.1.1. İş Sağlığı ve Güvenliği İle İlgili Kavramlar

1.1.1.1. İş Sağlığı ve Güvenliği

İş sağlığı, çalışanların sağlıklarını zihinsel, bedensel, ruhsal ve sosyal olarak en üst seviyede devamlılığını sağlamak, çalışma ortam koşullarını en uygun hale getirmek, çalışanları oluşabilecek tüm etkilerden korumak koşullarıyla işin ve çalışanların uyumunu sağlamak amaçlı yapılan uygulamaları içermektedir [1].

İş güvenliği ise çalışma ortamlarındaki olumsuzluklardan çalışanların zarar görmesini önlemek ve çalışma ortamlarını güvenli hale getirmek amaçlı alınan tedbirlerin tamamını kapsamaktadır [2].

İş sağlığı ve iş güvenliği kavramlarını tanımlama esas olarak bir arada barındıran işin gerçekleştiği sırada farklı etkenlerden kaynaklanan ve sağlığı olumsuz yönde etkileyebilecek durumlardan korunmak amacıyla gerçekleştirilen sistematik ve bilime dayalı çalışmaların tamamı olarak tanımlanmaktadır [2].

1.1.1.2. Tehlike

Tehlike bir çok şekilde tanımlanabilmesine karşın tehlike tanımı temel olarak, toplum içerisinde insanı olumsuz yönde tehdit eden durum olarak tanımlanmaktadır [3]. Çalışma alanlarındaki işin işleyişine göre birçok tehlike mevcut olabilmektedir. Tehditleri ne boyutta olursa olsun tehlikeler, göz ardı edilmemeli, mevcut sorunlar teker teker ele alınmalı ve çözüm yolları belirlenmelidir [1].

1.1.1.3. Risk Tanımı ve Değerlendirilmesi

Risk, gerçekleşmesi durumunda olumsuz sonuçların meydana gelebileceği durumların meydana gelme ihtimali olarak tanımlanmaktadır [2]. Bir diğer deyişle tehlike ve tehlikenin meydana gelme olasılığı riski oluşturmaktadır [3].

Risk değerlendirilmesi ise iş ortamlarındaki zararın tespiti, bu zararların risk oluşturabilecek etkenlerin zarar kaynaklı risklerin belirlenebilmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmaların bütünüdür [2]. Bu kapsamda tehlikelerin niteliği ve

meydana gelebilecek tehlikeli olay sonucunda oluşabilecek zararın şiddeti ve olasılığı dikkate alınmalıdır.

Risklerin tamamen ortadan kaldırılması veya risklerin mümkün olan en az seviyelere indirilebilmesi için;

- Tehlike veya tehlike sebebinin ortadan kaldırılması,
- Tehlike oluşturan etkeni, tehlikesiz veya daha az tehlikeli olacak şekilde değiştirmek,
- Riskler ile kaynağında mücadele etmek gerekmektedir [1].

1.1.1.4. İş Kazası

İş kazaları genel olarak beklenmedik veya neden olmaksızın meydana gelmemektedir. Çalışma ortamlarındaki tehlikelerin görülmeden meydana gelmiş kazalara iş kazaları denmektedir [3]. Bir diğer deyişle planlı olmayan ve ansızın gerçekleşen biro lay sonucu sakatlanmalara ve zararlara neden olabilecek durum iş kazası olarak adlandırılmaktadır. İş kazaları; çalışanlara, iş verenlere dolaylı olarakta ailelere ve ülke ekonomisine zarar veren, üretimde kayıplara neden olabilen olaylardır [1]. İş kazalarının oluşmasına birçok farklı etken neden olmaktadır. İş kazalarının %80'i kişisel %20'si ise çevresel neden kaynaklıdır. Bireysel nedenler davranışlar ve tutum iken, çevresel nedenler ise çalışma ortamındaki risk ve tehlikeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kısacası iş kazası, davranışların ve koşulların toplamı olarak belirtilebilir [2].

Meydana gelen iş kazaları birçok farklı alt kategoride sınıflandırılrsa da temel olarak 3 ana başlıkta belirtilmektedir. Bunlar;

- Yaralanmaların ağırlığına göre,
- Yaralanmaların cinsine göre,
- Kazanın cinsine göre olarak sınıflandırılmaktadır [1].

1.1.1.5. Meslek Hastalığı

Meslek hastalığı, çalışanın çalıştığı işin özelliklerinden veya çalışma ortamından kaynaklanan uğramış olduğu akut ya da kronik hastalık, fiziksel ya da psikolojik engellilik durumu olarak açıklanmaktadır [2]. Bir hastalığın meslek hastalığı olarak sayılabilmesi için hastalık ve iş arasında neden – sonuç ilikisi bulunmalı ve hastalığa

neden olan işten fiilen ayrıldığı tarih ile hastalığın görüldüğü tarih arasındaki yükümlülük süresi içerisinde gerçekleşmelidir [1].

Meslek hastalıklarının sınıfları ise;

- A sınıfı (Kimyasal maddelerle oluşan hastalıklar),
- B sınıfı (Mesleki cilt hastalıkları),
- C sınıfı (Mesleki solunum sistemi hastalıkları),
- D sınıfı (Mesleki bulaşıcı hastalıklar),
- E sınıfı (Fiziksel faktörlerle oluşan meslek hastalıkları olarak sınıflandırılmaktadır [2].

1.1.2. Sağlık Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği

Sağlık, insanlığın başından beri bireysel veya toplumlar için oldukça önemli bir olgudur. Sağlık sektörü ise sağlığın tekrar sağlanabilmesi, korunması ve sürekliliğin sağlanabilmesi için mal ve hizmet üreten tüm kurum ve kuruluşları barındıran bir yapıdır [4]. Sunulan sağlık hizmetlerinin güven, kalite ve verimliliğe dayalı şekilde sunulabilmesi sağlık çalışanlarının sağlığına, kapasitelerine ve performanlarına bağlı olduğundan sağlık çalışanlarındaki iş sağlığı ve güvenliği çok büyük bir öneme sahiptir. Bu sebeplerle sağlık sektör çalışanlarının çalışma sırasında karşılaştıkları risklerin ve tehlikelerin belirlenerek tehlikelerin önlenmesi için gereken önlemler alınarak risklerin ortadan kaldırılması gerekmektedir [5].

1.1.2.1. Sağlık Çalışanlarında Risk Faktörleri

Sağlık çalışanları, çalıştıkları ortam kaynaklı birçok riskle karşılaşma olasılıkları bulunmaktadır [6]. Çalışma ortamlarındaki tehlike sınıfları açısından sağlık kuruluşlarındaki işler çok tehlikeli işler olarak kabul edilmektedir [1]. Sağlık kuruluşlarında sağlık çalışanlarını tehdit eden risk faktörleri ise;

- Biyolojik tehlikeler,
- Kimyasal tehlikeler,
- Ergonomik tehlikeler,
- Fiziksel tehlikeler,
- Psiko-sosyal tehlikeler,
- Diğer tehlikeler olmak üzere 6 alt grupta toplanabilmektedir [3].

1.1.2.1.1. Biyolojik Tehlikeler

Bu tehlikeler; kan, enfekte olmuş vücut dokuları, laboratuvar materyalleri, tıbbi atıklar kaynaklı mikroorganizmalar kaynaklı hastalıklar, tozlar, protein ve enzimler olarak belirtilebilir. Bu tehlikeler ile temas ve kesici delici aletler kaynaklı yaralanmalar biyolojik tehlikelerin sağlık çalışanlarına en sık ulaşma yollarıdır. Biyolojik tehlikeler sağlık alanının tamamında mevcuttur. Sağlık çalışanlarının birçok enfeksiyonla karşılaşma olasılıkları bulunmaktadır [7].

Biyolojik risk faktörleriyle 3 şekilde maruz kalınabilmektedir. Bunlar;

- Solunum yolu ve damlacık yoluyla maruziyet,
- Direk temas maruziyeti,
- Kan ve vücut sıvıları yoluyla maruziyet olarak karşımıza çıkmaktadır [1].

1.1.2.1.2. Kimyasal Tehlikeler

Sağlık çalışanları çalışma ortamları kaynaklı çeşitli kimyasal faktörlerle karşılaşabilmektedir. Kimyasal faktörler arasında ilk sırada dezenfektanlar, ikinci sırada antiseptikler ve bunların dışında anestezikler, latex, civa, gluteraldehid, solvent, inorganik kurşun, farmasötik maddeler, ve sitotoksik maddeler de bulunmaktadır [7].

Bu kimyasalların vücuda girebileceği birçok yol bulunmaktadır. Bunlar;

- Solunum yolu ile,
- Sindirim yolu ile,
- Deri ve gözlerden emilim yolu ile gerçekleşmektedir.

Bu kimyasal maddeler sağlık üzerinde oldukça olumsuz etkilere sebep olmaktadır. Bu etkiler arasında; toksik, zararlı, kanserojen, mutajen, tahriş edici, aşındırıcı, üreme bozukluğuna neden olan ve alerjik etkiler bulunmaktadır. Bu etkiler maruz kalınan kimyasalın yapısına, maruz kalınan süreler ve maruziyet şekline göre akut ve kronik olmak üzere etki gösterirler [1].

1.1.2.1.3. Ergonomik Tehlikeler

Ergonomi; insanlar, makineler ve iş talebi arasındaki karmaşık ilişkinin anlaşılabilmesi ve günlük yaşamda çalışmanın çalışanlardaki ve oluşan talep edilen ürün açığının kapatılması için kullanılan bir iş yöntemidir [6]. Bir diğer deyişle çalışma koşulları

ve ortamının çalışanlara uygun hale getirilmesidir. Ergonomi konusunda yanlış duruş, tekrarlanan hareketler, iskelet sistemi ergonominin temel konularını oluşturmaktadır. Tüm sağlık çalışanları kas ve iskelet sistemi rahatsızlıkları ile karşılaşmaktadır. En sık karşılaşılanı ise bel ağrılarıdır [3].

1.1.2.1.4. Fiziksel Tehlikeler

Sağlık çalışanlarında karşılaşılabilecekleri fiziksel tehlikelerin başında ısı, ışık ve gürültü gelmektedir. Bu riskleri ortadan kaldırmak amacıyla sağlık hizmeti verilen birimler yeterli seviyede aydınlık ve sıcak olmalı, aynı zamanda da psikolojik ya da fiziksel olumsuz etkiler oluşturmayacak şekilde ses olması sağlanmalıdır [6].

Sağlık çalışanlarındaki performansın artırılması için çalışma ortamındaki bu fiziksel tehlikelerin yeterli ve uygun seviyelerde tutulması gerekmektedir. Bu koşulların sağlanması üretimi hızlandırmaya, çalışanın sağlığını ve güvenliğini sağlamasına katkıda bulunmaktadır [8].

Bir diğer fiziksel tehlike elektromanyetik alanların fazla oluşundan kaynaklanan radyasyondur. Radyasyon ile ilişki içerisinde bulunan birimlerde çalışan personellerde radyasyon büyük bir risk olarak karşımıza çıkmaktadır. Radyasyon çalışanlarının sağlık durumları düzenli olarak muayene edilmelidir [6].

Fiziksel tehlikelerin bir diğeri ise titreşim sayılmaktadır. Titreşim tehlikesi ruhsal sorunlara, kan dolaşımında bozukluklara el ve kollarda güçsüzlüklere yorgunluk, baş ağrısı ve uyku bozukluklarına neden olabilmektedir [6].

1.1.2.1.5. Psiko-Sosyal Tehlikeler

Psiko-sosyal tehlikeler, sağlık sektöründeki yoğun iş yükünün, durumu ağır ve ölümcül hastalığı bulunan hastalara verilen hizmet, uzun süreli çalışma süreleri, çalışma sistemleri gibi birçok etkenle sağlık ve iyilik haline ciddi zararlar vererek stres ve gerginliğe neden olmaktadır. Sağlık hizmet yetersizlikleri, hizmet ve personel dağılımındaki düzensizlikler motivasyon kaybına ve gerginliğe yol açabilmektedir. Psikososyal risk etmenlerinden biri olan tükenmişlik durumu da sağlık sektöründe oldukça karşımıza çıkmaktadır [6, 7].

Çalışma hayatına olumsuz etkileri bulunan ve yaygın şekilde karşılaşılan psikolojik yıldırma (mobbing)'de karşımıza çıkmaktadır. Mobbing sağlık çalışanlarında

ciddi bir mesleki sağlık ve g#venlik riskidir. Bu tehlikenin ortadan kaldırılması olduk#a bir #nem arz etmektedir [6].

1.1.2.1.6. Diğer Tehlikeler

Diğer tehlikeler başlığı altında temel olarak;

- Yangınlar,
- Patlamalar,
- şiddete maruz kalma gelmektedir.

Kullanılan aletler, elektrik sistemleri, kimyasallar, basın#lı t#pler gibi bir#ok etkenler yangınlara ve patlamalara neden olmaktadır. şiddet ise hasta, hasta yakınları veya başka şahıslardan gelen sağlık #alışanı i#in risk oluşturabilecek s#zel, fiziksel veya cinsel saldırılar ile a#ıklanmaktadır. G#venli ortamların oluşması verilen sağlık hizmetinin kalite ve performansını etkilemektedir [3, 7].

1.1.2.2. Sağlık #alışanlarında İş Kazaları

Sağlık sekt#r# diğer iş alanlarına nazaran iş kaza riskinin #ok yoğun şekilde g#r#ld#đ# yerlerdir. Bu kazaların başlıca nedenleri arasında, yoğun şekilde kullanımı bulunan kesici ve delici aletler kaynaklı yaralanmalar, hasta veya yakınları tarafından personellere uygulanan şiddet, kimyasal maddeler ve ila#lara maruz kalma, kullanılan materyaller veya ortam koşulları kaynaklı alerjik reaksiyonlar, zehirlenmeler ve enfeksiyonlar, yanmalar, elektrik #arpmaları, trafik kazaları gibi diğer iş kazaları gelmektedir [1, 3, 4, 7, 9].

1.1.2.2.1. Kesici – Delici Alet Yaralanmaları

Sağlık kuruluşlarında hastaların tedavi ve tanı hizmetlerinde d#zenli olarak damar i#i(intraven#z) kateterler, delici ve kesici aletler, sivri u#lu malzemeler, ila# amp#llerine ait kırık par#aların cildin yaralanmalarına neden olabilmektedir [4, 9].

Bu t#r yaralanmalar, hastane ortamlarında iş kaynaklı oluşan yaralanmaların ##te birini oluşturmaktadır. Meydana gelen bu yaralanmalar enfeksiyon bulaş riskini arttırmaları nedeniyle, sağlık #alışanlarında y#ksek oranlı bir bulaş yoludur. Sağlık #alışanları bu sebeplerle patojen bulaşması bakımından s#rekli risk i#erisindedir [9].

1.1.2.2.2. şiddet

Şiddete maruz kalma durumu sağlık çalışanlarının sürekli karşılaştıkları bir durumdur. Özellikle bu durum son yıllarda bir hayli artış göstermiştir. Hastalar veya yakınlarının almış oldukları sağlık hizmetinden memnun kalmama, tatmin olmama, hasta vefatı gibi nedenlerle çoğu zaman şiddet uygulama eğilimi göstermektedirler.

Bu kapsamda sağlık kuruluşlarında görev yapan personellerin güvenliğine yönelik yapılan düzenlemeler için birçok çalışmalar yapılmaktadır. Bu düzenlemelerin başında güvenlik önlemlerinin çoğaltılması, hasta ve yakınlarına düzenli bilgi verilmesi, çalışan eğitimleri, hukuki yardım sağlanması gelmektedir [1, 3, 4, 7, 9].

1.1.2.2.3. Kimyasallara ve İlaçlara Maruziyet

Sağlık çalışanları çalışma ortamları gereği kimyasallara ve ilaçlarla oldukça fazla iç içedirler. Sağlık kuruluşlarındaki sağlığa tehdit oluşturan, sağlığa zarar verebilecek şekilde sıvı, gaz ve buhar şeklinde oldukça fazla kimyasal kullanılmaktadır. Gerekli önlemlerin alınmaması durumunda sağlık çalışanlarında önemli bir risk oluşturmaktadır. Bu kimyasallar cilt, solunum sistemi, ağız, göz ve kesici delici aletler kaynaklı yaralanmalarla vücuda alınmaktadır.

Sağlık çalışanlarının ilaçlara karşı maruz kalmaları ise ilaç hazırlanması sırasında, hastaya uygulaması sırasında, ilaç ve uygulama sonrası atıkları vasıtasıyla, ayrıca kullanılan malzemelerle bulaş riski oluşturmaktadır [1, 3, 4, 7, 9].

1.1.2.2.4. Alerjik Reaksiyonlar

Alerjik reaksiyon, vücudumuzun bağışıklık sistemi vasıtasıyla tehlikeli gördüğü maddelere karşı göstermiş olduğu tepki olarak tanımlanmaktadır. Alerjik reaksiyon anında kişide burundan nefes alamama, nefes darlığı ve şok gibi etkiler görülmektedir. Son yıllarda latekse karşı alerjik reaksiyon sağlık sektör çalışanlarında hastalık olarak kendini göstermekte ve meslek hastalığına dönüşmektedir [3].

1.1.2.2.5. Zehirlenmeler

Zehirlenme kişinin deri ya da ağız yolu kullanılarak alınan madde olarak tanımlanmaktadır. Zehirlenmeler genellikle kimyasallar kaynaklı asitlerden, deterjanlardan, alkollerden, gazlardan ve solventlerden dolayı meydana gelmektedir. Sağlık çalışanları da zehirlenmelerle karşılaşmaktadır. Zehirlenmelere sebep olan

faktörlerin en büyüğü ise dikkatsizliktir. Kontrol altına alınmadığı takdirde bir çok olumsuz sonuçlar görülmektedir [3].

1.1.2.2.6. Diğer İş Kazaları

Diğer iş kazalarının başında enfeksiyonlar, yanmalar, elektrik çarpmaları ve trafik kazaları gelmektedir.

Sağlık personellerine tehdit oluşturan en önemli riski enfeksiyonlar oluşturmaktadır. Kan ve diğer vücut sıvılarının teması sonucu birçok virüse ve enfeksiyona maruz kalınabilmektedir. Ayrıca soluma yoluyla da birçok enfekten ajan vücuda girebilmektedir [9].

Yanıklar alev, ya da katı, sıvı veya buhar halinde bulunan sıcak maddelerden doğrudan etkisiyle oluşmaktadır. Yanıklar kimyasallarla oluşabileceği gibi elektrik çarpmalarıyla da gerçekleşebilmektedir [1].

Bir diğer iş kazasını ise trafik kazaları oluşturmaktadır. İş gereğince trafikte bulunan şahısların geçirdikleri kazalarda iş kazası olarak tanımlanmaktadır.

1.1.2.3. Sağlık Çalışanlarında Meslek Hastalıkları

Sundukları hizmet ve çalıştıkları ortamın barındırdığı riskler nedeniyle sağlık çalışanların bir takım meslek hastalıkları görülmektedir. Bu meslek hastalıklarına birçok farklı neden sebep olabilmektedir [4].

1.1.2.3.1. Enfeksiyonlar

Sağlık çalışanları, hizmet ettikleri süreçlerde kan yoluyla, solunum yoluyla ya da direct temas yolu ile bulaşarak enfeksiyonlara neden olan hastalıklara maruz kalmaktadır. Enfeksiyonlar en riskli hastalıklar olarak nitelendirilmektedir. Hastanelerde en çok görülme yerleri arasında ameliyathanelerdir.

Enfeksiyon kaynaklı meslek hastalıkları ve bu hastalıkların bulaş yolları incelendiğinde kan yoluyla, hemorajik ateşler, hepatit B ve C ve HIV, solunum yoluyla tüberküloz, solunum ve temas yoluyla suçiçeği kızamık, kızamıkçık, meningokok menenjit, temas yoluyla iöpetigo, zona, herpes simpleks, viral konjunktivit görülebilmektedir [3, 4].

1.1.2.3.2. Radyasyon

Radyasyon etkilerinin önemli seviyelerde olması kaynaklı personeller birçok rahatsızlıkla karşılaşmaktadırlar. Radyasyonun organ ve dokular üzerindeki etkileri, radyasyonun tipine, enerjisine, vücutta kaldığı süreye, radyoaktif maddenin biyolojik ve radyoaktif yarı ömrü ile ilişkilidir. Hücrelere devamlı radyasyon veren radyasyon kaynakları çok tehlikeli sınıfta yer almaktadır [7].

İyonize radyasyon sağlık çalışanlarını akut ya da kronik dönemde etkilemektedir. Akut radyasyon sendromu nadiren oluşmaktadır. Ancak kronik dönemde radyasyon hücreyi öldürmeden genetik yapısında mutasyonlara ve kromozom değişimleri gibi onarılmayan bozukluklara neden olmaktadır [3].

1.1.2.3.3. İlaç ve Kimyasallara Maruziyet

Sağlık çalışanları verdikleri hizmet sırasında oldukça fazla kimyasala ve ilaçlara maruz kalmaktadırlar. Bu maruziyet sağlık çalışanları için önemli bir risk unsurudur. Kimyasallara ve ilaçlara maruz kalan sağlık çalışanlarında göz bozulmaları, depresif ruh hali değişimleri, dammar hastalıkları, yanıklar, solunum problemleri, zayıflamış kas refleksleri, sinir sisteminde hasarlar gibi oldukça fazla meslek hastalığı görülmektedir [4].

Ameliyathanelerde kullanılan anestezi gazların ameliyathane personellerinde narkotik etkilere ve karaciğer ve böbreklerde toksik etkiler oluşturduğu bilinmektedir. Bir diğer ilaç grubu ise onkoloji bölümünde uygulaması yapılan ilaçlardır. Bu ilaçlar hastaya uygulamaları esnasında uygulayan sağlık çalışanına karşı malign hastalık görülme oranını arttırdığı söylenmiştir. Bu sağlık personellerinin gebeliklerinin düşük yapılarak sonlanmasına neden olacağı bildirilmiştir [10].

1.1.2.3.4. Şiddet, Çalışma Koşulları ve Diğer Hastalıklar

Ülkemiz insanların sağlık tedbirlerini almamaları ve duyarsız oluşları son safhasına gelmiş hastalıklarda sağlık kurumlarından kendilerinin veya hastalarının sağlık sorununun ortadan kaldırılmasını beklemektedirler. İstenmeyen durumların görülmesi durumlarında ise hastalar için en iyisini yapmaya çalışan sağlık çalışanları suçlu olarak görülmekte ve hakaret, tehdit hatta şiddetler uygulanmaktadır. Bu durum

yadsınamaz bir gerçektir. Ancak bu durumun faturasının sağlık çalışanlarına çıkartılması adaletsizliktir [3].

Sağlık çalışanlarının çalıştıkları ortamların sağlıklı ve güvenli olması gerekmektedir. Ancak yaptıkları görevleri gereği yoğun çalışma saatleri, uykusuzluk, sinirlerde meydana gelen değişikliklerin meslek hastalıklarına neden olabilecek birçok iş kazasına davetiye çıkarmaktadır. Bu hususta iş yeri gözetiminin yapılması, iş sağlığı ve güvenliğine gereken önemin verilmesi ve çalışanlar açısından mesai saatlerinin dışına çıkılmayarak mesleki konfor alanı yaratmaları önem ar etmektedir [3].

Bir diğer mesleki hastalık ise uzun sürelerde ayakta çalışma sonucunda kas-iskelet sistemlerinde görülen meslek hastalıklarıdır. Gerek tekrarlayan travma hastalığı, kas ve tendon zorlamaları, yırtılmaları bel, omuz ve kol ağrıları gerek çalışma koşulları gerekse de stres nedeni dikkat eksikliği nedeniyle sağlık çalışanlarında oldukça fazla görülmektedir [7].

1.1.3. Ameliyathane Çalışanlarının Karşılaştıkları Durumlar

Ameliyathanelerde çalışan personeller birçok problemlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bunları sıralayacak olursak; fiziksel ajanlar, anestezi ajanları, aydınlanma, ses, radyasyon, çalışma koşulları, çalışma ilişkileri, ergonomi ve stres gibi birçok benzeri problemlerle karşılaşmaktadırlar [11].

1.1.3.1. Riskler

Bu riskleri belirli başlıklar altında toplayacak olursak fiziksel riskler, kimyevi olumsuzluklar, biyolojik temelli riskler ve olumsuzluklar, psikotik – sosyolojik riskler ve ergonomik alan riskleri olmak üzere 5 ana başlıkta sıralanabilir.

Karşılaşılan fiziksel riskler, çalışanın vücut sağlığını ve doku bütünlüğüne etkide bulursa da hafife alınamayacak sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bunların başında radyasyon gelmektedir. Kanser neden olduğu bilinen radyasyonun ameliyathanelerde özellikle ortopedi, üroloji, beyin ve sinir cerrahisi gibi alanlarda kullanılıyor oluşu ameliyathanelerde çalışan bireylerde önemli bir risk oluşturmaktadır. Radyasyonun bu etkilerinden korunmak amaçlı kurşun önlük, bel ve boyun kalkanları gibi birçok koruyucu ekipman kullanılmaktadır.

Fiziksel risklerden bir diğeri ise ortamdaki gürültüdür. Ameliyathaneler çoğunlukla sessis alanlardır. Ancak operasyon esnasında kullanılan monitor, aspirator, koter cihazı gibi başlıca aletlerin çıkardıkları sesler ile gürültü kirliliği seviyelerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Bu sesler ayrıca işleyiş performansını olumsuz etkilemekte ve alet sesleri kaynaklı yüksek sesli konuşmaların personelde telaşlanmaya neden olmaktadır.

Karşılaşılan kimyevi maddelere maruz kalma sonucu gerçekleşmektedir. Ameliyathanelerde gerek temizlik ürünleri, gerek anestezi gazlarının bulunması gibi kimyevi birçok etken bulunmaktadır. En önemlileri başında anestezi gazları gelmektedir. Bu gazların atıklarının yeterli düzeylerde ortamdaki uzaklaştırılamamaları ameliyathane personellerinin sağlığı ve güvenliği üzerinde oldukça yüksek etkiye sahiptir. Bu atık gazlara uzun süreli maruziyetin DNA üzerinde olumsuz etki gösterdiği, akciğer hasarına neden olduğu ve üreme yeteneğine etkisi olabileceği düşünülmektedir.

Kimyevi olumsuzluklardan bir diğeri ise kullanılan temizlik maddeleridir. Temizliğin, sterilizasyonun önem arz ettiği bu birimlerde kullanılan temizlik ürünlerinin solunum yoluyla astım gibi birçok hastalığa neden olduğu söylenmektedir.

Bir diğer kimyevi olumsuzluk ise lateks kullanımından kaynaklanmaktadır. Doğal olarak elde edilse de ciddi alerjik reaksiyonlara neden olmaktadır.

Biyolojik temelli riskler, ameliyathane çalışanlarının karşısına çıkan en önemli sorunlardan biridir. Bu etken enfekte olma durumudur. Hastanın kan ve vücut sıvılarıyla teması ek olarak kesici ve delici aletlerin çok yoğunlukta kullanılıyor oluşu enfektan ajanların personele bulaş yoğunluğunu oldukça fazla arttırmaktadır.

Karşılaşılan bir diğer risk ise psikotik ve sosyolojik risklerdir. Bunlar stres, iş tatmini ve şiddet gelmektedir. Ameliyathaneler yapılan işin niteliği nedeniyle oldukça stresli ortamlardır. Stres artışı sonrası meydana gelebilen dikkatsizlik, kararsızlık ve unutkanlık gibi durumların, ameliyathanelerin bu unsurları tolere etmeyen bir alan olması nedeniyle çok olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Ayrıca stres kaynaklı personellerde saldırgan tavır sergilemeleri çalışma alanına olumsuz şekilde yansıtılabilmektedir.

Diğer sosyolojik risk ise iş tatminidir. Gerek ücret olarak karşılıklarını alamamaları gerekse de idareciler tarafından takdir edilmemeleri ameliyathane personellerinin göstermiş oldukları motivasyonlu çalışmayı olumsuz yönde etkilemektedir.

Şiddet ise bir diğer psiko-sosyal risk grubundadır. Güvenli iş alanlarından yoksunluk üretilen hizmetin azalmasına ve motivasyonu olumsuz yönde etkilemektedir. En yaygın şiddet yöntemi ise mobbingdir. Ameliyathane personellerine yönelik uygulanan mobbing hastanın psikolojik ve fiziksel sağlığı üzerinde olumsuz etkilere sebep olmakta ve çalışanın olumsuz çalışmasına neden olabilmektedir.

Ameliyathanelerde karşımıza çıkan en son risk başlığımız ise ergonomik risklerdir. Uzun operasyon süreleri, hasta transferleri, ağır metal giymek, hastaların pozisyon verilmeleri ve sedye transferleri esnasında hasta taşıma gibi durumlar sebebiyle çalışanlarda kas-iskelet sistemi bozuklukları görülmektedir [11].

1.1.3.2. İş Kazaları

Ameliyathanelerde karşılaşılan iş kazaları başlıklar altında toplanacak olursa; Delici - kesici alet yaralanmaları, travmalar ve diğer iş kazaları olarak adlandırılabilir.

Ameliyathanelerde en çok görülen yaralanmalar arasında en sık görüleni delici ve kesici alet yaralanmaları yer almaktadır. Bu aletlerin yoğun bir şekilde kullanılıyor oluşu, ortamdaki gürültü gibi olumsuz etki yaratan etkenlerle birleşince yaralanmalarla karşılaşma oldukça sık gerçekleşmektedir. Bu yaralanmaların en büyük zararı ise bulaşlara maruz kalmalarıdır. Dünya üzerinde senede ortalama 2 milyon sağlık çalışanı kesici – delici alet yaralanmaları sebebiyle enfeksiyonlara yakalanmaktadır.

Ameliyathane personellerinde en sık karşılaşılan iş kazası ıslak yüzeyler, kaymalar, burkulmalar ve düşmelerden kaynaklanan travmalardır. Hasta nakliyesi, temizlik kaynaklı ortamlar, ağır malzemelerin çokça bulunması gibi sebeplerle ameliyathane çalışanları oldukça fazla düzeylerde bu iş kazaları ile karşılaşmaktadır.

Ameliyathanelerdeki diğer iş kazaları arasında kimyasallar kaynaklı zehirlenmeler, ilaç bulunan ampullerin kırılması esnasında cam parçalarının sıçraması, koter yanıkları, cisim düşmeleri veya çarpması ve şiddet yer almaktadır [11].

1.1.3.3. Meslek Hastalıkları

Ameliyathane çalışanları meslek hayatları boyunca birçok risklerle karşı karşıya kalırlar ve bu durum bazı sağlık sorunlarının oluşmasını sağlar ve hayatı olumsuz yönde etkiler. Hayatı olumsuz yönde etkileyen bu meslek hastalıkları enfeksiyonlara bağlı, fiziksel etmenlere bağlı, kimyasal maddelere bağlı, radyasyona bağlı, dolaşım ve kas iskelet yapılarına bağlı, cilt problemlerine bağlı ve strese bağlı meslek hastalıkları olmak üzere 7 ana başlıkta toplanabilir.

Enfeksiyonlara bağlı meslek hastalıkları kesici ve delici alet yaralanmaları ve solunum yollarıyla bulaşan patojenlerden kaynaklanmaktadır. Bu hastalıklar önemli bir alan doldurmaktadır. Bunların en başında hepatit B ve C ile verem gelmektedir

Fiziksel etmenlere bağlı meslek hastalıkları gürültülü ve yeterli aydınlatma sağlanmayan ortamlarda meydana gelen kazalar sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu etkenler sebebiyle dikkat dağınıklığı sebebiyle birçok yönden meslek hastalığına davetiye çıkarabilmektedir.

Kimyasal maddelere bağlı meslek hastalıkları ise akut ya da kronik etkiler göstermekle birlikte ilaçların ve hijyen amaçlı kullanılan kimyasalların oluşturdukları meslek hastalıklarıdır. Bu maddeler çeşitli organlarda yetmezliklere, zihinsel işlevlerde düşüşlere, solunum yollarında tahrişe, doğumsal malformasyonlara neden olmaktadır.

Radyasyona bağlı meslek hastalıklarında ise uzun dönemde kanser oluşması en ciddi sonuçlardan biridir.

Varis, kas ve iskelet yapılarına bağlı meslek hastalıklarında ise uzun süreli ayakta kalışın neden olduğu varis oluşumu sıkça görülmektedir. Kramplar, ayak eklemlerinde şişme ve acı gibi etkileri olmaktadır. Kas iskelet yapıları ile ilgili meslek hastalıkları ise yanlış ve yoğun hareket, ağır kaldırma gibi sebeplerle kas ve iskelet sistemlerinde hasarlara neden olmaktadır.

Cilt problemlerine bağlı meslek hastalıkları ise sık el yıkama ve el hijyen ürünlerinin yoğun kullanımı sebebiyle egzama gibi cilt hastalıkları görülmektedir. Bir diğeri ise lateks kullanımından kaynaklanan alerjik reaksiyonlardır.

Strese bağlı meslek hastalıklarında ise diğer bölümlere göre daha yoğun stres ortamı olması psikososyal sorunların görülmesini arttırmaktadır [11].

2. GEREÇ VE YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada Kars ili merkezinde hizmet veren yataklı hastanelerdeki ameliyathanelerde sürekli çalışan personellerin iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki farkındalıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

2.2 Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini Ocak 2021 – Haziran 2021 tarihleri arasında Kars ili merkezinde hizmet veren Kars Kafkas Üniversitesi, Kafkas Tıp Fakültesi Sağlık ve Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Sağlık Bakanlığı Kars Hırakani Devlet hastanelerindeki ameliyathanelerde görev yapan toplam 70 personel oluşturmaktadır. Araştırmamızda ameliyathanelerde çalışan hemşireler, anestezi teknikerleri, radyoloji teknikerleri, perfüzyonistler ve diğer personeller bulunmaktadır.

2.3 Verilerin Toplanması

Veriler araştırmanın yürütüldüğü tarihlerde araştırmaya katılmayı kabul eden ameliyathane personellerinin doldurdıkları anket formlarından elde edildi. Araştırma anketinde bireysel özellikler ile alakalı yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, pozisyon, deneyim gibi konularda sorular ve iş sağlığı ve güvenliği ve güvenlik ölçeği kriterleri konularında sorular bulunmaktadır. Güvenlik ölçeği kriterleri sorularının yanıtları 1 Kesinlikle katılmıyorum, 2 Katılmıyorum, 3 Kısmen katılmıyorum, 4 Kısmen katılıyorum, 5 Katılıyorum, 6 Tamamen katılıyorum şeklinde derecelendirilmiştir.

2.4 Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS® Statistic Version 20 (IBM®, USA) kullanılarak analiz edildi. Bireysel özelliklerin belirlenmesinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma hesaplamaları yapılmıştır. Bağımsız gruplar arasındaki karşılaştırmalarda t-testi ve tek yönlü Anova testi kullanılmıştır. Analizler sonucunda $p < 0,05$ değeri istatistiki olarak anlamlı kabul edildi.

3. BULGULAR

Araştırmamıza katılan ameliyathane personelinin yaşlarına dair verilerin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1 'de verilmiştir.

Tablo 1. Yaşa göre frekans ve yüzde dağılımları.		
Aralık	Frekans (n)	Yüzde (%)
22 – 32	54	77,2
33 – 44	8	11,4
45 - 55	8	11,4
Toplam	70	100

Ameliyathanelerde çalışan personelin cinsiyet ve medeni durumlarına dair verilerin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyet ve medeni duruma göre frekans ve yüzde dağılımları.			
Veri	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	26	37,1
	Kadın	44	62,9
	Toplam	70	100
Medeni Durum	Evli	33	47,1
	Bekar	37	52,9
	Toplam	70	100

Çalışmamıza katılan ameliyathane personellerinin eğitim durumu, çalıştıkları pozisyon ve deneyim yıllarına dair verilerin frekans ve yüzde dağılımları ise Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Eğitim durumu, pozisyon ve deneyim yılına göre frekans ve yüzde dağılımları.

Veri	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Eğitim Durumu	Lise	13	18,6
	Önlisans	29	41,4
	Lisans	25	35,7
	Lisansüstü	3	4,3
	Toplam	70	100
Pozisyon	Hemşire	25	35,7
	Sorumlu Hemşire	1	1,4
	Ebe	3	4,3
	Diğer (Anestezi Tek.)	25	35,7
	Diğer	16	22,9
	Toplam	70	100
Deneyim Yılı	1-5	27	38,6
	5-11	28	40
	11-16	5	7,1
	16 ve üzeri	10	14,3
	Toplam	70	100

Araştırmamıza katılan ameliyathane personelinin kurumlarındaki çalışma yıllarına dair verilerin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 4 'te verilmiştir.

Tablo 4. Kurumlarındaki çalışma yıllarına göre frekans ve yüzde dağılımları.

Aralık	Frekans (n)	Yüzde (%)
1 – 11	57	81,4
12 – 22	9	12,9
23 - 33	4	5,7
Toplam	70	100

Ameliyathane çalışanların çalıştıkları kurumlardaki iş sağlığı ve güvenliğine dair komite durumuna dair ve sağlık kurum ve kuruluşlarındaki hasta ve çalışan güvenliğinin sağlanmasına dair tebliğ konusundaki bilgi durumlarına dair frekans ve yüzde dağılımları tablo 5 'te verilmiştir.

Tablo 5. Komite durumu ve tebliğ okumaya göre frekans ve yüzde dağılımları.

Veri	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Komite Durumu	Evet	28	40
	Hayır	7	10
	Bilmiyorum	35	50
	Toplam		100
Tebliğ Okuma	Evet	14	20
	Hayır (Haberim yok)	49	70
	Hayır (Haberim var)	7	10
	Toplam	70	100

Ameliyathane çalışanlarında görülen iş kaza sıklığı ve meslek hastalığı görülme sıklığına dair frekans ve yüzde dağılımları tablo 6 'te verilmiştir.

Tablo 6. İş kazası ve meslek hastalığı görülme sıklığına göre frekans ve yüzde dağılımları.			
Veri	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
İş Kazası Sıklığı	Çok sık	6	8,6
	Sık	10	14,3
	Orta	25	35,7
	Nadir	27	38,6
	Bilgim yok	2	2,9
	Toplam	70	100
Meslek Hastalığı Görülme Sıklığı	Çok sık	12	17,1
	Sık	17	24,4
	Orta	14	20
	Nadir	10	14,3
	Hiç yok	5	7,1
	Bilmiyorum	12	17,1
	Toplam	70	100

Çalışmamıza katılan ameliyathane personellerinin karşılaştıkları iş kaza türleri ve meslek hastalıklarına dair elde edilen sonuçların frekans ve yüzde dağılımları tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Karşılaşılan iş kaza türleri ve meslek hastalıklarına dair frekans ve yüzde dağılımları.

İş Kazaları	Frekans (n)	Yüzde (%)
Hayır	25	10,6
Yumuşak Doku Travması	37	15,7
Bel, Kas ve Eklem Yaralanmaları	25	10,6
Kayma / Düşme vb. Travmalar	19	8,1
Zehirlenmeler	6	2,5
Fiziksel Şiddete Maruz Kalma	16	6,8
Sözel Şiddete Maruz Kalma	30	12,7
Psikolojik Şiddete Maruz Kalma	29	12,3
Duygusal Sorunlar	30	12,7
Kronik Yorgunluk	19	8,1
Toplam	236	100
Meslek Hastalıkları	Frekans (n)	Yüzde (%)
Hayır	17	9
Sindirim Sistemi Hastalıkları	20	10,6
Psiko-Sosyal Bozukluklar	31	16,4
Cilt Hastalıkları	24	12,7
Kardiyo-Vasküler Hastalıklar	18	9,5
Kas-Eklem Hastalıkları	17	9
Solunum Sistemi Hastalıkları	9	4,8
Uyku Bozuklukları	38	20,1
Kanser	1	0,5
Sinir Sistemi Hastalıkları	12	6,3
Enfeksiyon Hastalıkları	2	1,1
Toplam	189	100

Araştırmamıza katılan personellerin sağlık çalışanı güvenliği ölçek kriterlerine verdikleri cevaplar incelendiğinde;

Çalışanlarda varise yönelik tespitler çok görülmemektedir ifadesine personellerin %47,1'i (n=33) kesinlikle katılmıyorum, %21,4'ü (n=15) katılmıyorum, %7,1'i (n=5) kısmen katılmıyorum, %5,7'si (n=4) kısmen katılıyorum, %10'u (n=7) katılıyorum %8,6'sı (n=6) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye katılmadıkları ($2 \pm 1,719$) saptanmıştır.

Psikolojik problemler neredeyse yoktur ifadesine personellerin %50'si (n=35) kesinlikle katılmıyorum, %25,7'si (n=18) katılmıyorum, %14,3'ü (n=10) kısmen katılmıyorum, %4,3'ü (n=3) kısmen katılıyorum, %4,3'ü (n=3) katılıyorum, %1,4'ü (n=1) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye katılmadıkları ($1,50 \pm 1,200$) saptanmıştır.

Aşırı yorgunluk neredeyse yoktur ifadesine personellerin %55,7'si (n=39) kesinlikle katılmıyorum, %22,9'u (n=16) katılmıyorum, %14,3'ü (n=10) kısmen katılmıyorum, %5,7'si (n=4) kısmen katılıyorum, %1,4'ü (n=1) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kesinlikle katılmadıkları ($1 \pm 1,055$) saptanmıştır.

Uykusuzluk sorunu azdır ifadesine personellerin %50'si (n=35) kesinlikle katılmıyorum, %17,1'i (n=12) katılmıyorum, %20'si (n=14) kısmen katılmıyorum, %5,7'si (n=4) kısmen katılıyorum, %2,9'u (n=2) katılıyorum, %4,3'ü (n=3) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye katılmadıkları ($1,50 \pm 1,376$) saptanmıştır.

Bel fıtığı vb. fıtık problemleri yoktur ifadesine personellerin %42,9'u (n=30) kesinlikle katılmıyorum, %24,3'ü (n=17) katılmıyorum, %18,6'sı (n=13) kısmen katılmıyorum, %5,7'si (n=4) kısmen katılıyorum, %1,4'ü (n=1) katılıyorum, %7,1'i (n=5) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye katılmadıkları ($2 \pm 1,450$) saptanmıştır.

Sindirim sistemi ile ilgili şikâyetler mevcut değildir idafesine personellerin %31,4'ü (n=22) kesinlikle katılmıyorum, %30'u (n=21) katılmıyorum, %15,7'si (n=11)

kısmen katılmıyorum, %11,4'ü (n=8) kısmen katılıyorum, %4,3'ü (n=3) katılıyorum, %7,1'i (n=5) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye katılmadıkları ($2 \pm 1,501$) saptanmıştır.

Duygusal sorunlara nadir rastlanır ifadesine personellerin %34,3'ü (n=24) kesinlikle katılmıyorum, %24,3'ü (n=17) katılmıyorum, %20'si (n=14) kısmen katılmıyorum, %11,4 (n=8) kısmen katılıyorum, %4,3'ü (n=3) katılıyorum, %5,7'si (n=4) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye katılmadıkları ($2 \pm 1,460$) saptanmıştır.

Kol ve bacak ağrılarına yönelik şikâyetler azdır ifadesine personellerin %35,7'si (n=25) kesinlikle katılmıyorum, %45,7'si (n=32) katılmıyorum, %12,9'u (n=9) kısmen katılmıyorum, %2,9'u (n=2) kısmen katılıyorum, %2,9'u (n=2) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye katılmadıkları ($2 \pm 1,034$) saptanmıştır.

Zihinsel yorgunluk/koordinasyon eksikliği problemi düşük seviyededir ifadesine personellerin %38,6'sı (n=27) kesinlikle katılmıyorum, %35,7'si (n=25) katılmıyorum, %14,3'ü (n=10) kısmen katılmıyorum, %8,6'sı (n=6) kısmen katılıyorum, %2,9'u (n=2) ise katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye katılmadıkları ($2 \pm 1,069$) saptanmıştır.

Alerjik sorunlar neredeyse yoktur ifadesine personellerin %24,3'ü (n=17) kesinlikle katılmıyorum, %28,6'sı (n=20) katılmıyorum, %24,3'ü (n=17) kısmen katılmıyorum, %12,9'u (n=9) kısmen katılıyorum, %7,1'i (n=5) katılıyorum, %2,9'u (n=2) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye katılmadıkları ($2 \pm 1,335$) saptanmıştır.

Çalışanlar arasında solunum yolu hastalıklarına pek rastlanmaz ifadesine personellerin %12,9'u (n=9) kesinlikle katılmıyorum, %32,9'u (n=23) katılmıyorum, %30'u (n=21) kısmen katılmıyorum, %14,3'ü (n=10) kısmen katılıyorum, %7,1'i (n=5) katılıyorum, %2,9'u (n=2) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları ($3 \pm 1,226$) saptanmıştır.

Enfeksiyon hastalığına yakalanma olasılığı düşüktür ifadesine personellerin %30'u (n=21) kesinlikle katılmıyorum, %28,6'sı (n=20) katılmıyorum, %18,6'sı (n=13) kısmen katılmıyorum, %14,3'ü (n=10) kısmen katılıyorum, %2,9'u (n=2) katılıyorum, %5,7'si (n=4) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye katılmadıkları (2 ± 1,421) saptanmıştır.

Yumuşak doku travmasına pek rastlanmaz ifadesine personellerin %60'ı (n=42) kesinlikle katılmıyorum, %24,3'ü (n=17) katılmıyorum, %10'u (n=7) kısmen katılmıyorum, %1,4'ü (n=1) kısmen katılıyorum, %2,9'u (n=2) katılıyorum, %1,4'ü (n=1) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kesinlikle katılmadıkları (1 ± 1,073) saptanmıştır.

İş kazası bildirim formları kullanılmaktadır ifadesine personellerin %32,9'u (n=23) kesinlikle katılmıyorum, %14,3'ü (n=10) katılmıyorum, %15,7'si (n=11) kısmen katılmıyorum, %11,4'ü (n=8) kısmen katılıyorum, %10'u (n=7) katılıyorum, %15,7'si (n=11) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları (3 ± 1,853) saptanmıştır.

Kesici-delici alet yaralanma formları kullanılmaktadır ifadesine personellerin %21,4'ü (n=15) kesinlikle katılmıyorum, %15,7'si (n=11) katılmıyorum, %17,1'i (n=12) kısmen katılmıyorum, %15,7'si (n=11) kısmen katılıyorum, %11,4'ü (n=8) katılıyorum, %18,6'sı (n=13) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları (3 ± 1,794) saptanmıştır.

Meslek hastalıkları tespit edilmekte ve formları kullanılmaktadır ifadesine personellerin %30'u (n=21) kesinlikle katılmıyorum, %11,4'ü (n=8) katılmıyorum, %20'si (n=14) kısmen katılmıyorum, %7,1'i (n=5) kısmen katılıyorum, %15,7'si (n=11) katılıyorum, %15,7'si (n=11) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları (3 ± 1,859) saptanmıştır.

İş güvenliğine yönelik kayıt sistemi vardır ifadesine personellerin %24,3'ü (n=17) kesinlikle katılmıyorum, %14,3'ü (n=10) katılmıyorum, %12,9'u (n=9) kısmen katılmıyorum, %12,9'u (n=9) kısmen katılıyorum, %15,7'si (n=11) katılıyorum, %20'si

(n=14) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları ($3 \pm 1,884$) saptanmıştır.

Belirli sürelerle kişisel sağlık taraması ve muayenesi yapılmaktadır ifadesine personellerin %15,7'si (n=11) kesinlikle katılmıyorum, %12,9'u (n=9) katılmıyorum, %17,1'i (n=12) kısmen katılmıyorum, %15,7'si (n=11) kısmen katılıyorum, %10'u (n=7) katılıyorum, %28,6'sı (n=20) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katıldıkları ($4 \pm 1,827$) saptanmıştır.

İş güvenliği için eğitim programları düzenlenmektedir ifadesine personellerin %31,4'ü (n=22) kesinlikle katılmıyorum, %14,3'ü (n=10) katılmıyorum, %14,3'ü (n=10) kısmen katılmıyorum, %15,7'si (n=11) kısmen katılıyorum, %8,6'sı (n=6) katılıyorum, %15,7'si (n=11) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları ($3 \pm 1,833$) saptanmıştır.

Çalışanlarda yanık gözlemlenmez yapılmaktadır ifadesine personellerin %8,6'sı (n=6) kesinlikle katılmıyorum, %11,4'ü (n=8) katılmıyorum, %27,1'i (n=19) kısmen katılmıyorum, %18,6 (n=13) kısmen katılıyorum, %15,7'si (n=11) katılıyorum, %18,6'sı (n=13) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katıldıkları ($4 \pm 1,543$) saptanmıştır.

Zehirlenme görülmez ifadesine personellerin %17,1'i (n=12) kesinlikle katılmıyorum, %12,9'u (n=9) katılmıyorum, %32,9'u (n=23) kısmen katılmıyorum, %17,1'i (n=12) kısmen katılıyorum, %12,9'u (n=9) katılıyorum, %7,1'i (n=5) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları ($3 \pm 1,464$) saptanmıştır.

Elektrik çarpması görülmez ifadesine personellerin %12,9'u (n=9) kesinlikle katılmıyorum, %14,3'ü (n=10) katılmıyorum, %22,9'u (n=16) kısmen katılmıyorum, %4,3'ü (n=3) kısmen katılıyorum, %25,7'si (n=18) katılıyorum, %20'si (n=14) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları ($3 \pm 1,731$) saptanmıştır.

Kol, bacak, el vb. ezilme, sıkışması nadir rastlanır ifadesine personellerin %20'si (n=14) kesinlikle katılmıyorum, %22,9'u (n=16) katılmıyorum, %22,9'u (n=16) kısmen

katılmıyorum, %8,6'sı (n=6) kısmen katılıyorum, %11,4'ü (n=8) katılıyorum, %14,3'ü (n=10) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları ($3 \pm 1,698$) saptanmıştır.

Düşme görülmez ifadesine personellerin %30'u (n=21) kesinlikle katılmıyorum, %17,1'i (n=12) katılmıyorum, %27,1'i (n=19) kısmen katılmıyorum, %5,7'si (n=4) kısmen katılıyorum, %8,6'sı (n=6) katılıyorum, %11,4'ü (n=8) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları ($3 \pm 1,673$) saptanmıştır.

Moral ve motivasyonu yükseltmeye yönelik uygulamalar yapılmaktadır ifadesine personellerin %42,9'u (n=30) kesinlikle katılmıyorum, %21,4'ü (n=15) katılmıyorum, %18,6'sı (n=13) kısmen katılmıyorum, %7,1'i (n=5) kısmen katılıyorum, %4,3'ü (n=3) katılıyorum, %5,7'si (n=4) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye katılmadıkları ($2 \pm 1,471$) saptanmıştır.

İş kazası /meslek hastalığı durumunda kurum gerekli sorumluluğu üstlenir ve çalışanı destekler ifadesine personellerin %42,9'u (n=30) kesinlikle katılmıyorum, %24,3'ü (n=17) katılmıyorum, %10'u (n=7) kısmen katılmıyorum, %12,9'u (n=9) kısmen katılıyorum, %4,3'ü (n=3) katılıyorum, %5,7'si (n=4) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye katılmadıkları ($2 \pm 1,514$) saptanmıştır.

Yönetime güvenlikle ilgili sorunlar iletildiğinde çözüm geciktirilmez/acil çözümlenir ifadesine personellerin %40'ı (n=28) kesinlikle katılmıyorum, %27,1'i (n=19) katılmıyorum, %8,6'sı (n=6) kısmen katılmıyorum, %17,1'i (n=12) kısmen katılıyorum, %2,9'u (n=2) katılıyorum, %4,3'ü (n=3) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye katılmadıkları ($2 \pm 1,436$) saptanmıştır.

Bozuk / sorunlu alet-araçlar kullanılmamaktadır ifadesine personellerin %28,6'sı (n=20) kesinlikle katılmıyorum, %20'si (n=14) katılmıyorum, %21,4'ü (n=15) kısmen katılmıyorum, %17,1'i (n=12) kısmen katılıyorum, %7,1'i (n=5) katılıyorum, %5,7'si (n=4) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları ($3 \pm 1,505$) saptanmıştır.

Kullanılan alet-araçların düzenli kontrolleri ve bakımları yapılmaktadır ifadesine personellerin %28,6'sı (n=20) kesinlikle katılmıyorum, %21,4'ü (n=15) katılmıyorum, %12,9'u (n=9) kısmen katılmıyorum, %21,4'ü (n=15) kısmen katılıyorum, %10'u (n=7) katılıyorum, %5,7'si (n=4) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları ($2,50 \pm 1,575$) saptanmıştır.

Koruyucu malzemeler çok rahat bulunmaktadır yapılmaktadır ifadesine personellerin %22,9'u (n=16) kesinlikle katılmıyorum, %11,4'ü (n=8) katılmıyorum, %15,7'si (n=11) kısmen katılmıyorum, %22,9'u (n=16) kısmen katılıyorum, %14,3'ü (n=10) katılıyorum, %12,9'u (n=9) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katıldıkları ($3,50 \pm 1,708$) saptanmıştır.

Satın alınan malzeme ve araç kalitelidir ifadesine personellerin %25,7'si (n=18) kesinlikle katılmıyorum, %28,6'sı (n=20) katılmıyorum, %14,3'ü (n=10) kısmen katılmıyorum, %18,6'sı (n=13) kısmen katılıyorum, %10'u (n=7) katılıyorum, %2,9'u (n=2) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye katılmadıkları ($2 \pm 1,441$) saptanmıştır.

Satın alınan ve kullanılan ekipman güvenlik açısından değerlendirilmektedir ifadesine personellerin %15,7'si (n=11) kesinlikle katılmıyorum, %25,7'si (n=18) katılmıyorum, %27,1'i (n=19) kısmen katılmıyorum, %18,6'sı (n=13) kısmen katılıyorum, %8,6'sı (n=6) katılıyorum, %4,3'ü (n=3) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları ($3 \pm 1,348$) saptanmıştır.

Hasta taşıma kuralları vardır ve uygulanmaktadır ifadesine personellerin %15,7'si (n=11) kesinlikle katılmıyorum, %25,7'si (n=18) katılmıyorum, %17,1'i (n=12) kısmen katılmıyorum, %20'si (n=14) kısmen katılıyorum, %11,4'ü (n=8) katılıyorum, %10'u (n=7) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları ($3 \pm 1,566$) saptanmıştır.

Özel ilaçlar için özel talimatlar uygulanmaktadır ifadesine personellerin %18,6'sı (n=13) kesinlikle katılmıyorum, %12,9'u (n=9) katılmıyorum, %12,9'u (n=9) kısmen katılmıyorum, %20'si (n=14) kısmen katılıyorum, %15,7'si (n=11) katılıyorum,

%20'si (n=14) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katıldıkları ($4 \pm 1,779$) saptanmıştır.

Kan vb. sıvılarından korunmak için önlemler alınmaktadır ifadesine personellerin %20'si (n=14) kesinlikle katılmıyorum, %15,7'si (n=11) katılmıyorum, %15,7'si (n=11) kısmen katılmıyorum, %20'si (n=14) kısmen katılıyorum, %10'u (n=7) katılıyorum, %18,6'sı (n=13) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları ($3 \pm 1,764$) saptanmıştır.

Toksik, tıbbi atıklar vb. için önlemler alınmaktadır ifadesine personellerin %8,6'sı (n=6) kesinlikle katılmıyorum, %24,3'ü (n=17) katılmıyorum, %14,3'ü (n=10) kısmen katılmıyorum, %10'u (n=7) kısmen katılıyorum, %18,6'sı (n=13) katılıyorum, %24,3'ü (n=17) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katıldıkları ($4 \pm 1,743$) saptanmıştır.

Işık/aydınlık uygun ve yeterlidir ifadesine personellerin %15,7'si (n=11) kesinlikle katılmıyorum, %20'si (n=14) katılmıyorum, %11,4'ü (n=8) kısmen katılmıyorum, %15,7'si (n=11) kısmen katılıyorum, %14,3'ü (n=10) katılıyorum, %22,9'u (n=16) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katıldıkları ($4 \pm 1,812$) saptanmıştır.

Çalışma ortamında ısı ve nem takibi yapılmaktadır ifadesine personellerin %8,6'sı (n=6) kesinlikle katılmıyorum, %20'si (n=14) katılmıyorum, %18,6'sı (n=13) kısmen katılmıyorum, %8,6'sı (n=6) kısmen katılıyorum, %18,6'sı (n=13) katılıyorum, %25,7'si (n=18) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katıldıkları ($4 \pm 1,730$) saptanmıştır.

Isı/ısınma uygun ve yeterlidir ifadesine personellerin %31,4'ü (n=22) kesinlikle katılmıyorum, %12,9'u (n=9) katılmıyorum, %14,3'ü (n=10) kısmen katılmıyorum, %11,4'ü (n=8) kısmen katılıyorum, %22,9'u (n=16) katılıyorum, %7,1'i (n=5) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye kısmen katılmadıkları ($3 \pm 1,760$) saptanmıştır.

Ameliyathane ortamının havalandırması yeterlidir ifadesine personellerin %40'ı (n=28) kesinlikle katılmıyorum, %20'si (n=14) katılmıyorum, %12,9'u (n=9) kısmen

katılmıyorum, %7,1'i (n=5) kısmen katılıyorum, %12,9'u (n=9) katılıyorum, %7,1'i (n=5) ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Çalışanların bu ifadeye katılmadıkları ($2 \pm 1,691$) saptanmıştır.

Cinsiyet ve medeni durumun sağlık çalışanı güvenliği ölçeği kriterleri ile ilişkisinin belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçları tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Sağlık çalışanı güvenliği ölçeği kriterleri t-testi sonuçları.				
Sağlık Çalışanı Güvenliği Ölçeği Kriterleri	Cinsiyet	Ortalama	Standart Sapma	p
	Erkek	3	0,821	0,082
	Kadın	2,72	0,639	
	Medeni Durum	Ortalama	Standart Sapma	p
	Evli	2,82	0,708	0,201
	Bekar	2,83	0,739	

Yapılan t-testi sonuçlarında istatistiki anlamlılık görülmedi ($p>0,05$).

Yaş, eğitim durumu, pozisyon, deneyim yılı, çalışma yılı, komite durumu, tebliğ okuma, iş kazası sıklığı, meslek hastalığı sıklıklarının sağlık çalışanı güvenliği ölçeği kriterleri ile ilişkisinin belirlenmesi için yapılan anova test sonuçları sonuçlar tablo 9'da verilmiştir. istatistiki anlamlılık görülmedi ($p>0,05$). Sonuçlar tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Sağlık çalışanı güvenliği ölçeği kriterleri anova testi sonuçları.

Sağlık Çalışanı Güvenliği Ölçeği Kriterleri		F	p
	Yaş	1,285	0,261
	Eğitim Durumu	1,065	0,448
	Pozisyon	0,986	0,532
	Deneyim Yılı	1,377	0,206
	Komite Durumu	0,864	0,672
	Tebliğ Okuma	1,291	0,257
	İş Kazası Sıklığı	1,045	0,468
	Meslek Hastalığı Sıklığı	0,659	0,886
	Çalışma Yılı	0,875	0,599

Yapılan korelasyon analizlerinde ise sağlık çalışanı güvenlik kriterleri ile meslek hastalığı görülme sıklığı ve iş kazası görülme sıklığı arasında pozitif yönlü korelasyon bulunmaktadır ($p < 0,05$). Korelasyon analizlerine yönelik sonuçlar tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Sağlık çalışanı güvenliği ölçeği kriterleri korelasyon test sonuçları.

		İş Kazası Sıklığı	Meslek Hastalığı Sıklığı
Sağlık Çalışanı Güvenliği Ölçeği Kriterleri	Korelasyon	0,367	0,345
	p	0,002	0,003

4. SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Sağlık sektörüne hizmet veren kuruluşlardaki çalışanların karşılaştıkları riskler, iş kazaları ve meslek hastalıkları diğer sektörlerle göre oldukça fazladır. Sunulan sağlık hizmetlerinin güven, kalite ve verimliliğe dayalı şekilde sunulabilmesi sağlık çalışanlarının sağlığına, kapasitelerine ve performanlarına bağlı olduğundan sağlık çalışanlarındaki iş sağlığı ve güvenliği çok büyük bir öneme sahiptir. Bu sebeplerle sağlık sektör çalışanlarının çalışma sırasında karşılaştıkları risklerin ve tehlikelerin belirlenerek tehlikelerin önlenmesi için gereken önlemler alınarak risklerin ortadan kaldırılması daha bir önem arz etmektedir (10).

Ameliyathanelerin ise diğer birimlere nazaran daha çok risk barındırması bu birimlerde çalışan personelin iş sağlığına ve iş güvenliğine dikkat etmesi elzemdir. Bu amaçla yapılan ve yürütülen çalışmalar bu birimlere ayrı bir özen ve gayret gösterilmesini bizlere göstermektedir.

Yaptığımız çalışmamızda amacımız Kars ili merkezinde yataklı sağlık hizmeti veren hastanelerin ameliyathanelerinde çalışan personellerin, sağlık çalışanları güvenlik ölçeğini belirlemek ve bu anlamda farkındalık yaratmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda yaptığımız anket sonuçlarında iş kazasının görülme sıklığı ile sağlık çalışanları güvenlik ölçeğine verdikleri yanıtlar arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu görülmüştür. Bu sonuç gösteriyorki çalışan güvenliğinin sağlandığı ortamlarda iş kazası görülme sıklığı azaldığı söylenebilir.

Ayrıca meslek hastalığı görülme sıklığı ile sağlık çalışanları güvenlik ölçeğine verdikleri yanıtlar arasında da pozitif yönlü bir korelasyon bulunmaktadır. Bu sonuç ta meslek hastalığı görülme sıklığı azaldıkça çalışan güvenliğinin sağlandığı söylenebilir.

Bu korelasyon sonuçlarına göre iş sağlığı ve iş güvenliği açısından yapılması gereken tedbirlerin alınması ameliyathanelerde çalışan personelin sağlığına olumlu yönde etki göstereceğini desteklemektedir.

Sağlık çalışanı güvenliği ölçeği kriterlerinin diğer anket cevaplarıyla olan ilişkisi incelendiğinde yanıtlar arasında istatistiksel bir anlamlılık görülmemektedir.

Sağlık çalışanı güvenlik ölçeğine verilen yanıtlar ayrıntılı incelendiğinde Kars ilindeki merkez hastanelerindeki ameliyathanelerde biyolojik risklere psiko – sosyal

risklere karşı olumsuz yanıtlar gözlenirken ve ergonomik risklere, fiziksel risklere ve kimyasal risklere karşı kısmen olumlu yanıtlar gözlenmiştir. Ancak, kısmen olumlu yanıtlar ameliyathanelerde iş sağlığı ve güvenliği konusundaki yetersizlik gerçeğinin önüne geçememiştir.

Sağlık hizmetlerinde en önlerde gelen birimlerinden olan ameliyathanelerdeki iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin daha da arttırılması bu birimlerdeki personel ve bu birimlerden hizmet alacak olan kişiler için bir elzemdir. Bu hususta yapılacak düzenlemeye ve geliştirmeye yönelik çalışmalar toplum sağlığının her kesimine doğrudan etki gösterecektir.



5. KAYNAKÇA

- [1] Bulut, A., (2017). Bir Kamu Hastanesinde İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [2] İpek, Ö., (2020). Hemşirelerin İş Sağlığı ve Güvenliği Konusundaki Bilgilerinin Güvenlik Farkındalığı ile Güvenli Davranış Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- [3] Ünalı, S., (2017). Hastanelerde İş sağlığı ve Güvenliği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [4] Sarıtaç, D., (2014). Hastanelerde İş sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerinin Yönetimi. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [5] Günal, D., (2018). Hemşirelerin İş Sağlığı ve Güvenliği Algılarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- [6] Solmaz, M., Solmaz, T., (2017). Hastanelerde İş Sağlığı ve Güvenliği. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 6(3): 147-156.
- [7] Çelik, E., (2016). Sağlık Çalışanlarının İş sağlığı ve Güvenliğine Dair Farkındalıklarının İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [8] Çoban, M., (2019). İş sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Hastane Çalışanları Tarafından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

- [9] Tekin, M., (2017). Özel Bir Sağlık Kurumunda Çalışan Sağlık Profesyonellerinin İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Acıbadem Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [10] Tuğrul, İ., (2015). Hastane Yaşamında Mesleki Maruziyetten Kaynaklanabilecek İş Sağlığı ve Güvenliği Risklerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [11] Zöhra, S., (2019). Hastane Ameliyathanelerinde İş Sağlığı ve Güvenliğine Yönelik Çalışmalar. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

6. EKLER

6.1 Anket Formu

Bu çalışma ameliyathanelerde çalışan personelin *İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalığını* saptamak amacıyla planlanmıştır. Soruları lütfen gerçek düşüncelerinizle cevaplayınız. Desteğinizden dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Çalıştığınız kurum:

1. Yaşınız:

2. Cinsiyetiniz:

1. Kadın

2. Erkek

3. Medeni haliniz:

1. Evli

2. Bekar

4. Eğitim durumunuz:

1. Lise

2. Ön Lisans

3. Lisans

4. Lisansüstü

5. Pozisyonunuz:

1. Hemşire

2. Sorumlu hemşire

3. Eğitim hemşiresi

4. Ebe

5. Sağlık memuru

6. Pratisyen hekim

7. Uzman hekim

8. Diğer sağlık personeli (laborant, anestezi tek.)

9. Diğer:

6. Mesleki deneyim yılınız:

1. 1 yıldan az

2. 1-5 yıl

3. 5-11 yıl

4. 11-16 yıl
5. 16 yıl ve üstü
7. Kurumdaki çalışma yılınız:
8. Kurumunuzda çalışan güvenliğine yönelik komite var mı ve çalışmalar yapıyor mu?
 1. Evet
 2. Hayır
 3. Bilmiyorum
9. Kurumunuzda iş kazası görülme olasılığı nasıldır?
 1. Çok sık
 2. Sık
 3. Orta
 4. Nadir
 5. Görülmez
 6. Bilgim yok
10. Kurumunuzda iş kazası/yaralanma geçirdiniz mi? Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz?
 1. Hayır
 2. Yumuşak doku travması (iğne batması/kesik/ezik vb.)
 3. Bel, kas ve eklem yaralanmaları (sırt/kol/bacak ağrısı vb)
 4. Elektrik çarpmaları ve yanıklar
 5. Kayma/düşme vb. travmalar
 6. Zehirlenmeler (etilen oksit, besin, ilaç, X ışını vb)
 7. Fiziksel şiddete maruz kalma (hasta/yakını)
 8. Sözel şiddete maruz kalma (hasta yakını/personel vb.)
 9. Psikolojik şiddete maruz kalma (hastane personeli)
 10. Duygusal sorunlar (yalnızlık, tükenmişlik vb)
 11. Kronik yorgunluk vb.
- Diğer. Açıklayınız.
11. Kurumunuzda meslek hastalığı görülme olasılığı nasıldır?
 1. Çok sık
 2. Sık
 3. Orta
 4. Nadir
 5. Hiç yok
 6. Bilmiyorum.
12. Kurumunuzda mesleki bir hastalık geçirdiniz mi? Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz?
 1. Hayır
 2. Sindirim sistemi hastalıkları (ülser, kolit, kabızlık vb.)
 3. Psiko-sosyal bozukluklar (panik atak, depresyon vb.)
 4. Cilt hastalıkları (egzama, dermatitler, saç dökülmesi vb.)

5. Kardiyo-vasküler hastalıklar (hipertansiyon/varis vb.)
6. Kas-eklem hastalıkları (Bel fıtığı, Carpal tunnel S. vb)
7. Solunum sistemi hastalıkları (astım, Bronşit, KOAH vb.)
8. Uyku bozuklukları
9. Kanser
10. Sinir Sistemi hastalıkları (Sebro-Vas. H., bel fıtığı vb.)
11. Enfeksiyon hastalığı (hepatit, AIDS vb.)

Diğer. Açıklayınız.

13. “Sağlık kurum ve kuruluşlarında hasta ve çalışan güvenliğinin sağlanmasına ilişkin tebliğ” okudunuz mu?

- 1.Evet 2.Hayır (haberim yoktur) 3.Hayır (haberim vardı)

14. Sağlık Çalışanı Güvenliği Ölçeği Kriterleri	Tamamen Katılıyorum			Kesinlikle Katılmıyorum		
	6	5	4	3	2	1
1. Çalışanlarda varise yönelik tespitler çok görülmemektedir.						
2. Psikolojik problemler neredeyse yoktur. (depresyon vb)						
3. Aşırı yorgunluk neredeyse yoktur.						
4. Uykusuzluk sorunu azdır.						
5. Bel fıtığı vb. fıtık problemleri yoktur.						
6. Sindirim sistemi ile ilgili şikayetler mevcut değildir. (kabızlık, ülser vb.)						
7. Duygusal sorunlara nadir rastlanır. (Yalnızlık, uyumsuzluk, tükenme vb)						
8. Kol ve bacak ağrılarına yönelik şikayetler azdır.						
9. Zihinsel yorgunluk/koordinasyon eksikliği problemi düşük seviyededir.						
10. Alerjik sorunlar neredeyse yoktur. (Dermatit vb.)						
11. Çalışanlar arasında solunum yolu hastalıklarına pek rastlanmaz.						
12. Enfeksiyon hastalığına yakalanma olasılığı düşüktür. (Hepatit, AIDS vb)						
13. Yumuşak doku travmasına pek rastlanmaz. (iğne batması, bisturi kesiği vb)						
14. İş kazası bildirim formları kullanılmaktadır.						
15. Kesici-delici alet yaralanma formları kullanılmaktadır.						
16. Meslek hastalıkları tespit edilmekte ve formları kullanılmaktadır.						

17. İş güvenliğine yönelik kayıt sistemi vardır. (Kişisel sağlık formu vb)						
18. Belirli sürelerle kişisel sağlık taraması ve muayenesi yapılmaktadır.						
19. İş güvenliği için eğitim programları düzenlenmektedir (stres yönetimi, egzersiz vb.)						
20. Çalışanlarda yanık gözlemlenmez.						
21. Zehirlenme görülmez. (etilen oksit, besin, ilaç, radyasyon vb)						
22. Elektrik çarpması görülmez.						
23. Kol, bacak, el vb. ezilme, sıkışması nadir rastlanır.						
24. Düşme görülmez.						
25. Moral ve motivasyonu yükseltmeye yönelik uygulamalar yapılmaktadır.						
26. İş kazası/meslek hastalığı durumunda kurum gerekli sorumluluğu üstlenir ve çalışanı destekler.						
27. Yönetime güvenlikle ilgili sorunlar iletildiğinde çözüm geciktirilmez/acil çözümlenir						
28. Bozuk / sorunlu alet-araçlar kullanılmamaktadır.						
29. Kullanılan alet-araçların düzenli kontrolleri ve bakımları yapılmaktadır.						
30. Koruyucu malzemeler (eldiven/gözlük vb.) çok rahat bulunmaktadır.						
31. Satın alınan malzeme ve araç kalitelidir (sağlam/güvenilir vb).						
32. Satın alınan ve kullanılan ekipman güvenlik açısından değerlendirilmektedir.						
33. Hasta taşıma kuralları vardır ve uygulanmaktadır.						
34. Özel ilaçlar (kemoterapi vb.) için özel talimatlar uygulanmaktadır						
35. Kan vb. sıvılarından korunmak için önlemler alınmaktadır						
36. Toksik, tıbbi atıklar vb. için önlemler alınmaktadır						
37. Işık/ aydınlık uygun ve yeterlidir.						
38. Çalışma ortamında ısı ve nem takibi yapılmaktadır						
39. Isı/ ısınma uygun ve yeterlidir.						
40. Ameliyathane ortamının havalandırması yeterlidir.						

6.2 Etik Kurul Onayı



T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
Tıp Fakültesi Dekanlığı
(Etik Kurul Başkanlığı)



Sayı : 801576334-0150-99
Konu : Etik Kurul Değerlendirmesi

15/04/2021

Sayın Doç. Dr. Turgut ANUK
Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi

“Kars İli Merkez Yataklı Hastaneleri Ameliyathanelerde Çalışan Personelin İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalığı” adlı çalışmanız Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu komisyonunca 15.04.2021 tarih ve 04 numaralı oturumunda incelenmiş ve çalışmanın Etik Kurul yönergesindeki şartlara uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Bilgilerimize rica ederim.

Doç. Dr. Serpil CAN
Etik Kurul Başkanı

Ekir: 1. Adet Yönetim Kurulu Kararı

